

N:o 35.

Ank. till Riksd. kansli den 8 april 1902, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om inrättande af en riksförsäkringsanstalt.

(R. A.)

Uti en till Riksdagen aflåten proposition (n:o 15) har Kongl. Maj:t, under åberopande af hvad propositionen bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver civilärenden för den 4 sistlidne januari innehåller, föreslagit Riksdagen att, med godkännande af de i samma protokoll intagna förslag till aflöningsstat för en riksförsäkringsanstalt att gälla från och med år 1903 samt till vilkor för löneförmånernas åtnjutande, medgifva,

att från och med år 1903 till bestridande af aflöningarne till anstaltens tjänstemän och betjente må årligen användas ett belopp af 46,100 kronor;

att från och med sagda år må årligen användas till expenser för anstalten och arvoden till arbetareförsäkringsrådets medlemmar förslagsvis 21,000 kronor, till bestridande af kostnaden för ortsbuden förslagsvis 25,000 kronor samt till ersättningar dels till postsparbanken för uppbörden af försäkringsavgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen, dels till postsparbanksstyrelsen för försäkringsfondens förvaltning tillhopa förslagsvis 20,000 kronor eller tillsammans förslagsvis 66,000 kronor;

att derjemte under år 1902 må till bestridande af organisationskostnader för anstalten användas högst 37,400 kronor; samt

att de belopp, som sålunda användas, äfvensom framdeles ifråga-

kommande pensioner till anstaltens tjänstemän och betjente må utgå från arbetareförsäkringsfondens intressemedel.

Ofvanberörda förslag till aflöningsstat för riksförsäkringsanstalten är af följande lydelse:

	Lön.	Tjenstgöringspenningar.	Summa kronor.	
Chefen	7,000	3,000	10,000	
1 byråchef	4,400	2,000	6,400	} Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
2 byråchefer	8,800	4,000	12,800	
1 tjänsteman af 1:sta graden	1,800	1,200	3,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
3 tjänstemän » » »	5,400	3,600	9,000	
1 öfverläkare med arfvode	—	—	3,000	
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	
1 vaktmästare	500	300	800	} Efter fem år kan lönen höjas med 100 kronor.
Summa	—	—	46,100	

Anm. Om vaktmästaren i sådan egenskap åtnjuter fri bostad, skall, så länge denna förmån kvarstår, lönnen minskas med 150 kronor.

För åtnjutande af ifrågavarande aflönningar skulle, enligt hvad i åberopade statsrådsprotokollet föreslagits, stadgas följande villkor och förbehåll, nemligen:

att tjänsteman vid riksförsäkringsanstalten skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jemkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande, förändrad organisation af anstalten eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, äfvensom, derest i en framtid verkets ställning inom förvaltningen så förändras, att anstalten ej längre kan såsom sjelfständigt embetsverk anses vara förpligtad att, med bibehållande af den tjänstegrad och aflöning han innehar, efter den nya arbetsordningen sköta de med tjänsten förenade göromål;

att med tjänst i riksförsäkringsanstalten icke må förenas annan tjänst å rikets, Riksdagens eller kommuns stat, ej heller annan tjänstebefattning, med mindre den befinnes icke vara hinderlig för fullgörandet af tjänstgöringen i verket;

att de med hvarje befattning förenade tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, tjänstens innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men skola för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, utgå till den, som tjänsten förrättat;

att den, som af sjukdom hindras att sin tjänst förrätta, eger uppbära hela lönen; men att den, som eljest undfår ledighet för svag helsas vårdande, enskilda angelägenheter eller särskilda uppdrag, kan förpligtas att under ledigheten, utöfver sina tjänstgöringspenningar, afstå så mycket af lönen, som för tjänstens förrättande erfordras eller eljest prövas skäligt;

att vid sjukdomsförfall eller när det erfordras i följd af embetsresor eller för beredande af semester tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning inom verket, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men eljest af deremot svarande belopp, i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än tre månader under ett år;

att, der förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af tjänst i samma lönegrad är medgifven, tidpunkten för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under vilkor att innehafvaren mer än fyra år af denna tid sjelf med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och för andra förhöjningen, om sådan eger rum, efter ytterligare fem år på samma vilkor, under iakttagande, hvad såväl den ena som den andra förhöjningen angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förr än vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd;

att chefen skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 10 tjänstår, byråchef, då han uppnått 65 lefnads- och minst 20 tjänstår, samt annan tjänsteman äfvensom betjent, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänstår, vara förpligtad att med oafkortad lön såsom pension från tjänsten afgå, Kongl. Maj:t eller riksförsäkringsanstalten, der det tillkommer denna att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med det samma anstå, derest och så länge den pensionsberättigade prövas kunna i tjänsten på tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig i densamma kvarstå;

att samtliga anstaltens tjänstemän och betjente skola vara underkastade de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade; samt

att semester må, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ega rum, åtnjutas af chefen och byråcheferna under en och en half månad samt af tjänstemännen af första graden en månad årligen.

Uti en inom Riksdagens Andra Kammare väckt motion (n:o 29) har herr *O. W. Redelius* föreslagit, att Kongl. Maj:ts proposition n:o 15 till innevarande Riksdag angående aflöningsstat för en riksförsäkringsanstalt icke måtte af Riksdagen för närvarande bifallas.

Sedan nästlidna års Riksdag med vissa ändringar och tillägg antagit af Kongl. Maj:t framlagdt förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, den 5 juli 1901 utfärdat lag i ämnet. I denna lag stadgas, att genom statens försorg skall inrättas en riksförsäkringsanstalt samt att kostnaderna för dess organisation och förvaltning skola bestridas af statsmedel, och först efter det denna anstalt blifvit inrättad, träder lagen i kraft.

Redan innan Kongl. Maj:t beslöt att för Riksdagen framlägga ofvanberörda lagförslag, hade frågan om anordningen af riksförsäkringsanstaltens verksamhet och om förvaltningskostnaderna gjorts till föremål för särskild utredning genom tillkallade sakkunniga personer, nemligen landshöfdingen friherre G. O. R. Lagerbring, försäkringsinspektören professorn A. Lindstedt och byråchefen i generalpoststyrelsen G. F. Sandberg. Statsrådet och chefen för civildepartementet har nu till det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet redogjort för den utredning, som af dessa komiterade lemnats.

Beträffande först arten af den verksamhet, som skulle komma att åligga anstalten, hafva, såsom af departementschefens redogörelse inhemtats, de tillkallade komiterade härom anført följande:

»Af 10 § i lagförslaget framgår, att den ifrågasatta anstaltens hufvuduppgift skulle blifva att vara en *försäkringsanstalt*, i hvilken de arbetsgifvare, som inbegripas under den i förslaget stadgade ansvarspligt, må för olycksfall i arbetet *frivilligt* försäkra sina arbetare i den

omfattning, som med lagförslaget afses. Försäkringsrörelsen utvidgas enligt 23 och 24 §§ i lagförslaget derutinnan, att jemväl andra arbetsgifvare skulle vara berättigade att på motsvarande sätt försäkra sina arbetare, äfvensom att arbetare, som icke af arbetsgifvare försäkrats, sjelfva skulle kunna vinna försäkring. Denna försäkringsverksamhet kan uppdelas i två hufvudafdelningar, den ena omfattande de *försäkringstekniska och statistiska* arbeten, som erfordras för normerande af försäkringspremierna, och den andra afseende de göromål, hvilka af inträffade olycksfall föranledas i och för *regleringen af dervid uppkomna skador*.

Försäkringsrörelse, särskildt der den, såsom här är fallet, begränsas till olycksfall i arbetet och till vissa yrken, inbegriper emellertid jemväl en verksamhet af mera *judiciel* natur. För pröfning af de framlagda omständigheterna vid olycksfall och bedömandet, huruvida förefintlig bevisning är tillfyllestgörande för konstaterandet af arbetares egen skuld till skadan och om ersättningsanspråk af sådan anledning bör afvisas, eller huruvida tredje man kan anses skyldig gälda skadestånd och för ty anstalten efter ersättnings utbetalande bör af denne utkräfvu dylikt skadestånd, kommer i många fall att erfordras juridiska insigter. Denna grupp af göromål, som ej höra till den egentliga försäkringsverksamheten och hvilka torde kunna sammanfattas under benämningen *kansligöromål*, ökas äfven i följd af vissa andra, i lagförslaget anstalten särskildt ålagda uppgifter. Sålunda är i 15 § stadgad skyldighet för anstalten att i fråga om olycksfall, som träffat hos den samma icke försäkrade arbetare, på framställning af enskilda parter eller ock af domstol eller skiljenämnd meddela utlåtande, huruvida det arbete, hvori den skadade var stadd, är sådant, som afses i lagförslaget, äfvensom i hvad mån kroppsskadan må anses hafva åstadkommit nedsättning i arbetsförmågan, dervid de i 5 § gifna föreskrifter skola tjena till ledning. Och den enligt 21 § i lagförslaget anstalten tillkommande pröfning af särskildt utaf arbetsgifvare vidtagen anordning, mot hvilken han vill utbyta sin ansvarspligt, är jemväl en dylik för den egentliga försäkringsverksamheten främmande uppgift.

Derest anstaltens uppgift skulle i alla afseenden blifva lika omfattande som liknande institutioners i utlandet, så skulle till de göromål, som ofvan antydts, derjemte komma en verksamhet af finansiell art, bestående i inkassering af försäkringsafgifterna och utbetalning af lifränte- och öfriga ersättningsbelopp samt förvaltning af den under årens lopp samlade fonden. Men då det i vissa afseenden kunde finnas lämpligt att helt och hållet befria anstalten från dessa bestyr,

så hafva vi tänkt oss, att denna del af verksamheten, i analogi med den i sammanhang med Kongl. Majt:s proposition till 1898 års Riksdag om lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta föreslagna anordning, skulle kunna öfverlemnas åt en redan befintlig institution, nemligen postsparbanken, hvars organisation synes göra den lämplig för ifrågavarande ändamål, och få vi i sådant afseende hänvisa till den utredning, som längre fram lemnas.»

Med afseende å den omfattning, verksamheten antagligen skulle komma att erhålla under de första arbetsåren, hade komiterade yttrat:

»Men om det sålunda icke är svårt att, med ledning af lagförslagets bestämmelser, skaffa sig en föreställning om arten af de göromål, som skulle komma att åligga den ifrågasatta anstalten, så kan man deremot, i fråga om mängden af samma göromål, icke komma längre än till högeligen osäkra antaganden. Hvad först antalet försäkrade beträffar, så skulle detta, om alla de arbetare, som antagits komma att falla under lagen, kunde tänkas blifva försäkrade redan under den första tiden, uppgå till omkring 300,000. Det torde dock icke vara osannolikt, att, åtminstone i början, ett icke obetydligt antal arbetsgifvare, och detta särskildt bland de större, kommer att föredraga den direkta ansvarsplikten framför försäkring i anstalten, liksom ock att antalet försäkrade ytterligare minskas genom den i lagförslagets 21 § medgifna rätt för arbetsgifvare att genom särskilda anordningar befria sig från sin ansvarspligt. Å andra sidan torde någon tillslutning kunna emotses i följd af stadgandena om annan arbetsgifvares samt om arbetarnes egen försäkringsrätt. Sannolikt kommer väl, på grund af alla dessa omständigheter, antalet försäkrade under den första tiden ej att uppgå till mer än omkring 100,000, d. v. s. till ungefär en tredjedel af det antal arbetare, som antagits falla under lagen, och det är också under denna förutsättning vi uppgjort nedan anförda förslag.

Men äfven om man i fråga om antalet försäkrade utgår från en sådan förutsättning, som nämnts, blifver det ändock svårt erhålla en föreställning om det motsvarande antal ärenden, som skulle komma att af anstalten handläggas, enär t. ex. olycksfallens frekvens och beskaflenhet är i hög grad beroende af de försäkrades yrke, och om de försäkrades fördelning efter yrken kan man på förhand intet veta. Kunde man antaga, att de försäkrade vore fördelade på yrkena efter de i dr Gullbergs olycksfallsstatistik upptagna relativtalen, så kunde man deraf sluta till det ungefärliga antalet olycksfall, som, under antagande af 100,000 försäkrade, skulle årligen inträffa. Höjer man nemligen, med hänsyn till tysk och österrikisk erfarenhet, de i nämnda statistik

för antalen fall af varaktig invaliditet och af öfvergående invaliditet af längre varaktighet än 60 dagar angifna siffrorna för säkerhetens skull med 50 %, så kommer man i det förutsatta fallet till ett årligt antal olycksfall af omkring 500. Emellertid gifver ej heller detta tal, äfven om det betraktas såsom allenast ett medeltal, någon säkrare utgångspunkt, men kan dock tjena åtminstone såsom en antydning i fråga om antalet årligen tillkommande nya skaderegleringsfall.

Ännu osäkrare blifver hvarje försök att skaffa sig en föreställning om antalet af de öfriga ärenden, som skulle komma under anstaltens behandling. Å ena sidan kommer visserligen bestämmelsen om, att sådana invaliditetsfall, der invaliditeten icke uppgår till minst tio procent, ej skola medföra rätt till ersättning, äfvensom stadgandet om, att lifräntas eller annat ersättningsbeloppets storlek skall vara oberoende af arbetslönen, att medföra en afsevärd minskning i göromålen och att bidraga till undvikande af en mängd ömtåliga rättstvister, men å andra sidan kommer anstaltens genom lagförslaget angifna ställning såsom sakkunnig myndighet i en del frågor, som ofvan betecknats såsom kansligöromål, att väsentligen öka ärendenas mängd. Sålunda skulle t. ex. bestämmelsen i § 15 om, att anstalten skall meddela utlåtanden i frågor, rörande invaliditetsgraden vid olycksfall, som träffat äfven andra under lagen hörande arbetare än dem, som af anstalten försäkrats, kunna hafva till följd, att anstalten måste afgifva sådant utlåtande angående de flesta olycksfall, som blifva föremål för domstols behandling, o. s. v. I alla händelser är det tydligt, att man ej på förhand kan göra sig någon säker föreställning angående den omfattning, anstaltens verksamhet i hithörande afseende kan komma att erhålla.»

Af hvad sålunda anförts framginge, enligt komiterades åsigt, att den egentliga försäkringsverksamheten borde fördelas på två byråer eller afdelningar, den ena för statistiska och försäkringstekniska göromål, den andra för skaderegleringen och dermed sammanhängande frågor. I enlighet härmed skulle anstaltens styrelse bestå af en chef och två byråchefer; men då vid handläggning af flera af de till skaderegleringsafdelningen hörande ärenden äfvensom af en mängd andra anstalten genom lagen ålagda uppgifter juridiska insigter vore af nöden, hade komiterade ansett, att äfven en såsom sekreterare och ombudsman anställd tjänsteman borde ega säte och stämma i styrelsen. Dessutom hade föreslagits anställandet af en öfverläkare och 4 lägre tjänstemän samt två vaktmästare.

Beträffande aflöningsförmånerna för styrelsens ledamöter hade komiterade yttrat:

»Hvad den för anstaltens chef erforderliga aflöningen angår, så anse vi, att lägre aflöning än 10,000 kronor för honom icke bör ifrågasättas. För en person med de för ett dylikt embete erforderliga kvalifikationer skulle det helt visst ej vara svårt att vid anställning i privat företag betinga sig större förmåner. Derjemte synes man böra taga hänsyn till den i flera afseenden ömtåliga ställning, anstaltens chef skulle komma att intaga, samt till nödvändigheten för honom att kunna odeladt egna sin kraft åt utvecklingen af anstaltens verksamhet.

I fråga om aflöningen åt de båda afdelningscheferna och sekreteraren torde få påpekas, att de göromål, som skulle komma att åligga dessa tjänstemän, utan tvifvel framdeles komma att antaga sådant omfång, att deras befattningar blifva fullt jemförliga med byråchefs-befattningar inom andra statens embetsverk af liknande omfattning, men att vi ansett, att aflöningen i början af anstaltens verksamhet möjligen skulle kunna sättas lägre än för vanliga byråchefer, nemligen till 3,000 kronors lön och 1,500 kronors tjänstgöringspenningar jemte två ålders-tillägg å 500 kronor hvarterda efter resp. 5 och 10 års tjänst. Aflöningen skulle således tills vidare blifva densamma som för tjänstemän af andra graden inom statens centrala embetsverk.»

Med afseende å hvad sålunda anförts, och sedan komiterade jemväl för de öfriga tjänstemännen och betjente angifvit de efter deras åsigt lämpliga aflöningsförmåner, hade komiterade uppgjort följande förslag till lönestat:

	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa kronor.	
Anstaltens chef	7,000	3,000	10,000	} Efter 5 år kan lönen höjas med 500 och efter 10 år med ytterligare 500 kronor.
1 afdelningschef	3,000	1,500	4,500	
1 »	3,000	1,500	4,500	
1 sekreterare	3,000	1,500	4,500	
1 tjänsteman af första graden	1,800	1,200	3,000	
3 d:o	5,400	3,600	9,000	
1 öfverläkare			3,000	
1 vaktmästare	800	400	1,200	
1 »	500	300	800	
Summa			40,500	

Till bestridande af utgifter för hyra, ljus, vedbrand o. d. hade komiterade ansett 4,500 kronor, och för anställande af extra räkne- och kontorsbiträden, för kontorsrequisita och tryckning af anstaltens publikationer samt till vikariatsersättningar minst 15,000 kronor, således tillsammans för expenser 19,500 kronor årligen komma att erfordras.

Sedan komiterade derefter angifvit, huru de tänkt sig ordnandet af den lokala förvaltningen genom anställandet af ombud i orterna samt huru de postsparbankens styrelse och tjänstemän tillkommande göromålen lämpligen borde fördelas och anordnas, hade komiterade afslutat sitt yttrande med att, då en noggrannare konstnadsberäkning, innan större erfarenhet kunnat vinnas, på anförda skäl icke syntes utförbar, föreslå uppförande af de till aflöning för anstaltens tjänstemän och för expenser erforderliga medel af sammanlagdt 60,000 kronor på extra stat.

Med afseende å detta af de tillkallade sakkunnige afgifna förslag till ordnande af den centrala förvaltningen, har departementschefen yttrat, att äfven han ansåge, att styrelsen borde utgöras af en chef och tre andra ledamöter, och att fördelningen af göromålen i hufvudsak borde kunna ske i öfverensstämmelse med de af komiterade afgifna grunder, så att hvar och en af dessa tre styrelseledamöter, sekreteraren såsom chef för sekretariatsafdelningen inberäknad, skulle blifva chef för en motsvarande afdelning.

Till den ena af dessa byråer, som af komiterade benämnts den *tekniskt-statistiska afdelningen*, skulle särskildt höra alla de ärenden och göromål, som hade afseende på bestämmande af de försäkringsavgifter, som erfordrades. Då dessa avgifter borde bestämmas så noggrant och för alla parter så rättvist som möjligt, måste de härför nödvändiga arbetena ordnas så, att förändringar i dessa avgifters belopp kunde vidtagas, så snart den vunna erfarenheten dertill gäfve anledning. Till denna byrås åligganden skulle därför höra insamlande och bearbetande af det nödiga statistiska materialet och verkställande af derpå grundade beräkningar angående de olika yrkenas farlighet och deras indelning i farlighetsklasser samt uppgörande af premietariffer. Härtill komme de fortgående undersökningarne angående dödligheten bland invalida arbetare, hvilka undersökningar vore af nöden, bland annat, för att nedbringa kostnaden för lifränteförsäkringen till det lägsta möjliga. Särdeles viktigt blefve äfven att med uppmärksamhet följa resultaten af den i andra länder vunna erfarenheten angående hithörande förhållanden och att använda denna erfarenhet i den mån anstaltens eget material eller annan svensk erfarenhet icke skulle vara tillfyllest. Slutligen skulle

denna byrå hafva att ombesörja beräkningarna af fondens ställning vid hvarje års slut och att i sammanhang härmed uppgöra anstaltens balansräkning.

Det vore — fortsätter departementschefen — tydligt att göromål af denna art erfordrade vida flera arbetskrafter, än vid vanliga enskilda företag vore fallet, och dessutom förutsatte i vissa hänseenden särskild kompetens jemväl hos de afdelningschefen underlydande tjänstemännen. I likhet med komiterade ansåge departementschefen det därför tvifvelaktigt, huruvida det kunde vara nog att till afdelningschefens biträde anställa blott en första gradens tjänsteman med 1,800 kronors lön och 1,200 kronors tjänstgöringspenningar, men med hänsyn dertill, att en del af den bokföring som under andra förhållanden skulle ålegat anstalten, enligt förevarande förslag skulle komma att ombesörjas af postsparbanken, syntes man, i den mån ytterligare arbetskrafter blefve erforderliga, kunna tills vidare använda extra räknebiträden.

Anstaltens andra byrå eller *afdelningen för skaderegleringar* skulle hafva att bereda de frågor, som kunde föränledas af inträffade olycksfall, således att, efter det anmälan om olycksfall inkommit, undersöka, huruvida särskilda åtgärder från anstaltens sida, såsom anordnande af läkarebehandling eller den skadades intagande på sjukhus, borde vidtagas, granska framställda ersättningsanspråk, föreslå invaliditetsgraden och ersättningens storlek m. m. Till denna afdelnings göromål skulle jemväl höra att till styrelsen afgifva förslag till utlåtanden i de frågor, som enligt 15 § af lagen kunde af enskilda parter, domstol eller skiljemän till riks försäkringsanstalten hänskjutas. Liksom vid den förra afdelningen erfordrades jemväl vid denna byrå, förutom nödig extra kontorshjelp, en tjänsteman af första graden. I likhet med komiterade ansåge departementschefen vidare, att vid denna afdelning, ehuru i flertalet fall skadad arbetare komme att åtnjuta vård af läkare i orten och intyg om olycksfallets följder af denne komme att meddelas, dock, för vinnande af nödig kontroll och af likformighet vid skadans bedömande, en *öfverläkare* borde anställas. Det för denne öfverläkare, som styrelsen skulle ega tillkalla vid sina sammanträden, af komiterade föreslagna arfvode af 3,000 kronor ansåge departementschefen tills vidare kunna vara tillräckligt.

Chefen för anstaltens *sekretariatafdelning*, som skulle utgöra den tredje byrån, skulle tillika vara anstaltens *ombudsman*. Honom borde åligga att uppsätta förslag till alla från anstalten utgående skrivelser, der sådana förslag icke aflemnades af cheferna för de öfriga afdelningarne, att företräda anstalten inför rätta och i allmänhet ombesörja anstaltens

rättsangelägenheter. Till hans biträde erfordrades en första gradens tjänsteman.

Slutligen erfordrades en *registrator*, som hufvudsakligen skulle föra diarium öfver inkommande ärenden och bestrida arkivariegöromålen, med aflöning såsom tjänsteman af första graden.

Chefen och byråcheferna skulle utnännas och öfverläkaren förordnas af Kongl. Maj:t. De öfrige tjänstemännen skulle tillsättas af anstaltens styrelse.

Såsom ofvan blifvit antydt, skulle hvarje vigtigare ärende först beredas inom en särskild afdelning, innan detsamma företoges till vidare behandling och afgörande. Det vore dock gifvet, att vissa ärenden kunde vara af den beskaffenhet, att den förberedande behandlingen borde vara gemensam för två byråer. Så t. ex. kunde vissa frågor om innehållet af de olika formulär, som anstalten skulle utfärda till allmänhetens begagnande, dels för inhemtande af statistiskt material, dels för fastställande af olycksfall och dess följder, äfvensom af formulär till försäkringsbref m. m. uppenbarligen vara af den beskaffenhet, att de borde handläggas af mer än en byrå. Likaså måste den förberedande pröfningen af de särskilda anordningar, som enligt 21 § af lagen kunde af arbetsgifvare vidtagas för att på annat sätt än genom försäkring i riksförsäkringsanstalten skydda sig mot ersättningsskyldigheten, understundom öfverlemnas till två byråer, då det ju i dessa fall, förutom en juridisk pröfning, ej sällan äfven komme att gälla pröfning af en inrättad kassa eller försäkringsanstalt, och frågan således äfven tillhörde området för den försäkringstekniska byråns verksamhet.

Hvad ärendenas behandling inom anstaltens styrelse anginge, ansåge departementschefen, att beslutanderätten borde utöfas af chefen och samtliga ledamöterna i frågor af större vikt, såsom vid afgifvande af utlåtanden, vid bestämmande af den farlighetsklass, till hvilken ett yrke skulle hänföras, vid fastställande af försäkringsafgifter och ersättningsbelopp, m. m., men i öfriga fall af chefen ensam, dock med rätt för föredraganden eller annan tillstädesvarande ledamot att till protokollet anteckna skiljaktig mening.

För anstaltens chef hade — yttrar departementschefen vidare — komiterade tänkt sig en årsaflöning af 10,000 kronor, fördelad i 7,000 kronor såsom lön och 3,000 kronor i tjänstgöringspenningar. I likhet med komiterade ansåge äfven departementschefen, att aflöningen icke kunde bestämmas till lägre belopp, då det gälde ett embete, hvars innehafvare borde ega tillräcklig sakkunskap för att äfven mera i detalj

beherska hela det verksamhetsområde, som här vore i fråga, och som tillika borde besitta den takt och energi, som vore af nöden för att skaffa anstalten allmänt förtroende och i en mängd ömtåliga frågor tillgodose både arbetsgifvarnes och deras försäkrade arbetares berättigade anspråk samt medla mellan deras understundom stridiga intressen. Derjemte borde äfven påpekas att, såsom komiterade framhållit, aflöningen i allt fall icke skulle motsvara hvad som för en chefsbefattning i ett större enskildt företag af motsvarande beskaffenhet i allmänhet kan påräknas.

I fråga om cheferna för de särskilda byråerna hade komiterade, såsom ofvan angifvits, visserligen ansett, att deras befattningar utan tvifvel framdeles komme att fullt motsvara de vanliga byråchefsbefattningarne inom andra centrala embetsverk, men att aflöningen till en början och med hänsyn till ovissheten beträffande försäkringens omfattning under de första verksamhetsåren möjligen kunde sättas lägre än för andra byråchefer, och därför föreslagit samma aflöningsförmåner som för tjänstemän af andra graden.

För sin del ansåge sig departementschefen, med anledning af hvad som förekommit vid ärendets fortsatta beredning, icke kunna tillstyrka detta komiterades uppenbarligen under tvekan och uteslutande af sparsamhetsskäl afgifna förslag. Efter departementschefens förmenande komme nemligen de ifrågavarande tjänstemännen redan under anstaltens första tid, och äfven om anslutningen till densamma under denna tid skulle blifva relativt ringa, ändock att handlägga så många och framför allt så maktpåliggande ärenden, att det skulle vara af största betydelse för anstaltens framtida utveckling, om man genast från början kunde bekläda dessa tjänster med verkliga förmågor. De arbeten, som skulle komma att åligga chefen för den försäkringstekniska byrån, kräde ej mindre sakkunskap därför, att antalet försäkrade möjligen ej skulle blifva så stort som något längre fram i tiden. Under denna första tid skulle ju i alla händelser hans viktigaste uppgift, intill dess anstalten hunne samla eget statistiskt material af tillräckligt värde, komma att bestå i ett omsorgsfullt bearbetande af all den ut- och inländska statistik, som redan funnes att tillgå, och ett dylikt arbete kräde icke allenast, att personen i fråga hela tiden deråt egnade sin kraft, utan äfven minst lika bepröfvade insigter, som blefve nödvändiga längre fram, då anstaltens eget material skulle bearbetas. Ej heller trodde departementschefen det blifva möjligt att för mindre aflöning än den för en byråchef vanliga kunna förmå en person med de teoretiska förutsättningar, som här

vore nödvändiga, att lemna sin föregående verksamhet för att egna sin kraft uteslutande åt embetsverket.

På motsvarande sätt gestaltade sig, enligt departementschefens uppfattning, förhållandena i fråga om de båda öfriga afdelningscheferna. Visserligen gälde det äfven i fråga om dessa befattningar till en del, att de göromål, som föranleddes af den egentliga försäkringsverksamheten, såsom bedömande af inträffade olycksfall, afgörande af ersättningsanspråks befogenhet, förekommande rättstvister, m. m., blefve mindre talrika under de första verksamhetsåren än senare. Men å andra sidan kräfde äfven under denna tid samma göromål lika stor sakkunskap och förmåga i öfrigt som framdeles, hvartill komme, att dessa chefers arbetskraft just under den första tiden mera än längre fram, då förhållandena hunnit ordna sig, komme att tagas i anspråk för behandlingen af andra ärenden, såsom pröfning af den i 21 § af lagen arbetsgifvare medgifna rättigheten att genom särskilda anordningar befria sig från ersättningsskyldigheten, den i 15 § stadgade skyldigheten för anstalten att till domstol, skiljenämnd eller enskilda parter afgifva utlåtanden om olycksfallets art och skadans rätta bedömande, m. m. Besinnade man derjemte, att samtliga frågor af juridisk natur, som komme till behandling, tydligen vore af den art, att framstående juridiska insigter erfordrades för att lösa dem på ett sätt, som både i och för sig vore tillfredsställande och äfven vore egnadt att stärka allmänhetens förtroende till anstaltens afgöranden och anvisningar, så syntes det departementschefen, som om man icke lätt skulle kunna försvara den af komiterade föreslagna besparingen af några tusentals kronor under den närmaste framtiden.

Efter departementschefens förmenande borde därför de tre ofvan omförmälda afdelningscheferna redan från första början, med afseende å löneförmåner, likställas med byråchefer i statens centrala embetsverk och således erhålla 4,400 kronors lön och 2,000 kronor i tjänstgöringspenningar jemte det vanliga ålderstillägget af 600 kronor.

Ej heller syntes det departementschefen lämpligt att, såsom komiterade förordat, de till aflöningar åt tjänstemännen erforderliga medlen till en början uppfördes på extra stat. Den osäkerhet, som häraf skulle uppstå med afseende på dessa tjänstemäns ställning och anordningen af det hela, skulle utan tvifvel i väsentlig mån förminska möjligheten att åt anstalten vinna de lämpligaste krafterna. Någon egentlig fördel syntes ej heller vara förbunden med en dylik anordning, då den fördelning af den centrala förvaltningens olika uppgifter, som ofvan angifvits, syntes vara både så naturlig och så enkel, att en omorganisation i syfte att väsentligt förändra de såsom erforderliga be-

tecknade tjänstemännens verksamhetsområde icke torde vara att förvänta. Att någon minskning i dessa tjänstemäns antal icke kunde motses vore tydligt, då anstaltens göromål af lätt insedda skäl hade en bestämd tendens att växa.

På grund af detta sitt anförande har departementschefen föreslagit den aflöningsstat för riksförsäkringsanstalten, som finnes intagen i början af detta utlåtande. Efter att vidare hafva förordat de derstädes jemväl meddelade villkoren för aflöningarnas åtnjutande har departementschefen anført, att dessa villkor i hufvudsak öfverensstämde med de vid löne-regleringar vanligen föreskrifna. Endast i två hänseenden vore afvikelser ifrågasatta. Den ena vore bestämmelsen, att chefen och byråchef, chefen efter 10 och byråchef efter 20 tjänsteår skulle — alltid under förutsättning att han uppnått 65 lefnadsår — vara förpligtad och således ock berättigad att afgå med fulla lönen såsom pension; och har departementschefen till stöd härför erinrat om de skäl, som föranledt Kongl. Maj:t att föreslå och 1898 års Riksdag att besluta motsvarande bestämmelse för chefen i medicinalstyrelsen, nemligen att det vid valet af chefen kunde blifva nödvändigt att gå utom statstjänstemännens led, och i följd deraf lindringare fordringar i fråga om antalet af de för pension behöfliga tjänståren böra uppställas, skäl, hvilka i fråga om ett sådant verk som riksförsäkringsanstalten kunde ega tillämpning äfven beträffande byråcheferna. Den andra afvikelsen vore tillägget om skyldigheten att vara underkastad de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunde varda stadgade, ett tillägg, som stode i öfverensstämmelse med föreskrifterna i kongl. kungörelserna den 31 mars och den 21 december 1900.

Beträffande den af komiterade för expenser under den första tiden af anstaltens verksamhet såsom erforderlig ansedda summan af 19,500 kronor, hade departementschefen intet annat att anmärka än att den vore väl osäker och måhända äfven för knappt tilltagen, och därför syntes böra utgå såsom förslagsanslag. Men då, efter hvad i det följande angåfves, jemväl arfvodena åt ledamöterna af arbetareförsäkringsrådet till belopp af sammanlagdt 1,500 kronor om året syntes kunna utgå från samma medel, ansåge departementschefen, att siffran borde höjas till 21,000 kronor.

Departementschefen har härefter öfvergått till redogörelse för huru han tänkt sig, att den egentliga försäkringsverksamheten skulle ordnas

och hvilka organ anstalten ytterligare komme att behöfva, för att på ett enkelt och bekvämt sätt kunna verka för uppnående af det åsyftade ändamålet.

Beträffande de organ, som skulle motsvara hvad man i Norge kallade »tilsynsmænd», i Tyskland »Beauftragte», o. s. v. och som i fråga om enskilda företag närmast skulle vara att jemföra med inspektörer och agenter, hade de tillkallade komiterade yttrat:

»I likhet med hvad som eger rum såväl vid privat försäkringsrörelse som ock, ehuru i olika utsträckning i olika fall, äfven vid statsförsäkring i andra länder, måste nemligen försäkringsverksamheten förmedlas genom *ombud i orterna*. Härigenom kommer visserligen kostnaden för försäkringens genomförande att ytterligare ökas, men om, såsom vi nedan föreslå, uppbörden af afgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen icke skulle förmedlas genom dylika ombud, utan helt och hållet ombesörjas genom postsparbanken, så torde ombudens åligganden icke blifva af den omfattning, som eljest skulle blifva fallet, och i följd häraf den motsvarande kostnaden för anstalten kunna nedbringas.

Hvad nu först det erforderliga antalet af dylika ombud beträffar, så kan häröfver tydligen ej göras något pålitligt antagande. Så vidt görligt torde dock den grundsatsen böra följas att inskränka hvarje ombuds verksamhet till så begränsadt område som möjligt, dels emedan ombudet härigenom lättare skulle kunna anträffas af försäkringstagarne och dels emedan kostnaden för resor m. m. då skulle blifva vida mindre, än om verksamhetsområdet vore alltför stort. Först och främst böra därför ombud utses för de platser, der försäkringar redan anmälts eller synas vara att förvänta, således i allmänhet i de stora industricentra.

På platser, der ombud utsetts, skulle anmälningar om nya försäkringar till ombudet inlemnas. I öfriga fall skulle åter anmälan ske direkt hos riks-försäkringsanstalten om att försäkring önskas, och skulle anstalten då pröfva, huruvida anställande af åtminstone ett tillfälligt ombud å den ifrågavarande platsen kunde vara erforderligt. Hos ombudet skulle nödiga ansökningsformulär tillhandahållas, och skulle ombudet derjemte vara skyldigt att lemna den försäkringssökande erforderliga upplysningar. Äfven i öfrigt skulle det åligga ombudet att bistå försäkrings- eller ersättningssökande med råd och upplysningar.

I förhållande till anstalten skulle ombudet fungera såsom dess särskilda organ inom den ort, för hvilken det blifvit utsedt. Då ansökan om försäkring inkommit till ombudet, har därför detta att undersöka, huruvida de i ansökan lemnade uppgifterna om yrkets beskaffenhet, om antalet arbetare o. d. kunna anses vara öfverensstämmande med

verkliga förhållandet, samt att, sedan ansökan till anstalten insändts, i de fall, der ytterligare upplysningar af anstalten åstundas, tillhandagå vid anskaffandet af dylika upplysningar. Huruvida det jemväl må vara lämpligt att i vissa fall gifva ombudet befogenhet att undersöka en arbetsgifvares fabrik eller verkstäder för att få en närmare kännedom om yrkets farlighet, anse vi oss här icke böra taga till pröfning. Utan tvifvel torde det i dylika fall vara lämpligare att, der sådant låter sig göra, anlita vederbörande yrkesinspektör. I alla händelser torde ombudet böra förpligtas att till anstalten göra anmälan, derest något angående förändring af de förhållanden, under hvilka försäkring tagits, kommit till dess kännedom. Sedan försäkring erhållits, bör ombudet jemväl söka upprätthålla densamma genom att tillhålla försäkrings-tagaren att i vederbörlig tid erlægga föreskrifna afgifter.

Då sådant olycksfall timat, som kan förväntas medföra ersättnings-skyldighet för anstalten, skall ombudet i sin egenskap af organ för anstalten dels göra sig underrättadt, huruvida föreskrifven anmälan skett hos polismyndigheten, och dels, der så finnes nödigt, närvara vid den polisundersökning, som vid inträffadt olycksfall företages, och dervid företräda anstalten och bevaka dess intressen. Under den derpå följande tiden skulle ombudet göra sig underrättadt om den sjukes tillstånd för att kunna i tid ingripa, derest särskild läkarevård skulle finnas erforderlig. Äfven sedermera bör ombudet, i de fall der sjukersättning eller invaliditetsränta blifvit den skadade tillerkänd, så vidt möjligt tillse, huruvida ej sådan väsentlig förändring inträdt, som kan föranleda nedsättning eller indragande af den beviljade ersättningen. Såsom allmän regel bör dock i alla dylika fall gälla, att ombudet visserligen i första rummet bör tillvarataga anstaltens intressen, men derjemte taga vederbörlig hänsyn till lagens ändamål att bereda hjälp och understöd åt den af olycksfallet träffade eller hans efterlevande.

Till hvilket belopp kostnaden för denna lokala förvaltningsapparat kan komma att uppgå, är naturligtvis ej mindre svårt att afgöra, än då fråga var att skaffa sig en föreställning om mängden af de göromål, som skulle åligga anstalten sjelf.

För att gifva en ungefärlig föreställning om det belopp, hvarom det här kan komma att handla, må anföras, att motsvarande kostnad för Norge och för ett antal försäkrade af ungefär 125,000 — en noggrannare siffra har ej kunnat uppgifvas — för innevarande år beräknats uppgå till 70,000 kronor. Men då i detta land ombuden, eller de så kallade tillsyningsmännen, i följd deraf att de tillika hafva upp-börden af afgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen om hand

och äfven i öfrigt, särskildt emedan försäkringen der är obligatorisk och derfor jemväl ur andra synpunkter öfvervakas och kontrolleras, hafva vida mera maktpåliggande göromål, än hvad som ofvan för ombuden i vårt land ifrågasatts, så synes oss för vårt land en summa af 25,000 kronor för denna gren af förvaltningen åtminstone kunna tjena såsom utgångspunkt för kostnadsberäkningen.»

Genom hvad komiterade sålunda anfört, syntes — yttrar departementschefen — de föreslagna ombudens ställning och uppgift i hufvudsak och med hänsyn till frågans nuvarande läge vara riktigt och tillräckligt angifna, och ansåge äfven departementschefen, att anställandet af dylika lokala ombud vore alldeles nödvändigt för befordrande af anstaltens ändamål. I likhet med komiterade trodde han vidare, att det, af näraliggande skäl, icke vore lämpligt att lemna dessa ombud en så vidtgående befogenhet som att företaga särskilda undersökningar af fabriker o. d., utan att man i sådant afseende borde vända sig till vederbörande yrkesinspektör.

För att emellertid erhålla någon säkrare insigt angående den omfattning, i hvilken de ifrågavarande ombuden borde i orterna anställas, och derigenom vinna en föreställning, i hvad mån det af komiterade antagna beloppet för den kostnad, som nämnda institution kunde komma att åsamka statsverket under riks-försäkringsanstaltens första verksamhetsår, kunde anses tillräckligt, hade departementschefen anmodat yrkesinspektörerna i de olika distrikten att häröfver afgifva yttrande.

I sina afgifna utlåtanden hade yrkesinspektörerna icke anmärkt något mot det totala belopp af 25,000 kronor årligen, som komiterade antagit motsvara en försäkringsstock af omkring 100,000 försäkrade arbetare. Med anledning häraf torde man få anse en godtgörelse till ombuden af 25 öre årligen för hvarje inom ombudets område försäkrad arbetare vara i hufvudsak tillräcklig. Såsom en af inspektörerna anmärkt, kunde det dock blifva lämpligt att göra ersättningen större, till exempel 40 öre, i de fall, då det vore fråga om enskilda arbetare, som frivilligt försäkrat sig sjelfva.

I fråga om antalet af de ombud, som borde anställas, voro deremot inspektörerna af olika meningar. Under det att några ansåge, att antalet ombud borde vara relativt stort, så att deras verksamhetsområde blefve inskränkt och kunde utan svårighet beherskas af en person, som betraktade verksamheten såsom en bisysselsättning, och som lätt kunde af de försäkringssökande och försäkrade anträffas, hade åter

från annat håll framhållits lämpligheten af att göra distrikten så stora som möjligt, för att ombudet i följd af den större inkomst, som blefve förenad med ett större verksamhetsområde och ett större antal försäkrade, skulle få mera intresse af att egna sina krafter åt anstaltens tjänst. En tredje grupp af dem, som afgifvit yttrande i frågan, hade deremot gått en medelväg. Hvilken af dessa åsikter vore den rigtigaste, vågade departementschefen nu icke afgöra, utan syntes man i detta afseende få afbida, hvad erfarenheten kunde komma att lära. Troligt vore dock, att man i olika fall, allt efter omständigheterna, såsom de ifrågavarande orternas betydelse såsom industriella centra, de lagen underkastade verksamheternas art och beskaffenhet m. m., komme att tillämpa olika grundsatser i förevarande hänseende.

De af yrkesinspektörerna, som yttrat sig angående frågan, hvilka personer skulle vara bäst egnade att utgöra ombud för riks försäkringsanstalten, hade i allmänhet förordat den polismyndighet, som omförmäles i 12 § 3 mom. af lagen, och, hvad särskildt landsbygden anginge, länsmännen. Härvid hade påpekats, att denna sistnämnda kår utgjordes af ett betydande antal tjänstemän, fördelade öfver hela riket, och hvilka genom sin orts- och personkänedom inom respektive distrikt utan tvifvel väl motsvarade de förutsättningar, som af ombuden erfordrades. Vidare hade erinrats derom, att länsmännen redan efter nu gällande författningar hade skyldighet, dels att inom 14 dagar efter inträffadt olycksfall i vissa fall derom göra anmälan till Konungens befallningshafvande, dels att på anmodan af befallningshafvande eller yrkesinspektör verkställa polisundersökning öfver olycksfallet, samt att det enligt 12 § af förevarande lag jemväl skulle åligga länsmännen, dels att mottaga anmälan om olycksfall, som kunde antagas föranledda ersättning, och att, der sådan anmälan försummades, anställa åtal för försummelsen, dels att tillse, att vederbörligt läkare- eller annat motsvarande betyg om den skadades tillstånd inlemnades, dels ock att angående dylika olycksfall hålla polisundersökning och deröfver insända protokoll m. m. till Konungens befallningshafvande. Vid jemförelse mellan dessa länsmännen ålagda göromål och de åligganden, som enligt komiterades yttrande skulle tillkomma ortsombuden, visade det sig, att en betydlig del af det arbete, som försäkringen komme att kräfva, skulle åläggas länsmännen.

Äfven efter departementschefens förmenande skulle, på anförda skäl, det ur flera synpunkter blifva ändamålsenligt att till ifrågavarande uppgifter använda länsmännen. Å andra sidan kunde deremot erinras,

att länsmännens ställning såsom undersökningsförrättare icke rätt väl läte förena sig med befattning såsom ombud för anstalten. I alla händelser funnes icke någon anledning att på förhand binda riksförsäkringsanstalten uti ifrågavarande hänseende. Angående städerna syntes samma frågas lösning blifva enklare, då det ju i dessa fall tydligen skulle blifva vida mindre svårt att finna dugliga och villiga personer.

I allt fall syntes af de gjorda utredningarne framgå, att man för ombuden, åtminstone till en början, skulle kunna nöja sig med ett arfvode, motsvarande i allmänhet 25 öre årligen för hvarje inom ombudets distrikt försäkrad arbetare, och att således, i enlighet med komiterades antagande af 100,000 försäkrade, i början ett årligt belopp af omkring 25,000 kronor skulle blifva erforderligt. I betraktande af de osäkra förutsättningarne syntes de erforderliga medlen böra utgå under formen af ett förslagsanslag.

Angående postsparbankens ställning och verksamhet inom den ifrågavarande försäkringen hade de tillkallade sakkunnige anfört bland annat följande:

»För den ifrågasatta riksförsäkringsanstalten skulle det, såsom ofvan antydts, sannolikt blifva billigare och obestriddigen i åtskilliga hänseenden beqvämare, om den för uppbörden af försäkringsafgifterna samt för utbetalande af ersättningsbeloppen finge begagna sig af redan existerande statsinstitutioner. Den institution, hvars verksamhet sträcker sig till de flesta delar af landet och berör en större del af befolkningen än hvad förhållandet är med flertalet andra allmänna inrättningar, är postsparbanken, som genom sina organ i orterna, de med postanstalterna förenade postsparbankskontoren, bedrifver en verksamhet — emottagande under statens garanti af insättningar och utbetalande till allmänheten af insatta medel — af i det stora hela samma art och beskaffenhet som den, hvilken, beträffande inkasseringen af försäkringsafgifterna samt utbetalandet af ersättningsbeloppen, eljest skulle af riksförsäkringsanstalten utöfvas.»

Sedan komiterade derefter erinrat om generalpoststyrelsens utlåtande den 19 oktober 1894 angående nya arbetareförsäkringskomiténs förslag till lag angående försäkring till beredande af pension vid varaktig oförmåga till arbete samt om postsparbanksstyrelsens utlåtande den 21

januari 1898 öfver förslag till lag angående försäkring för beredande af pension eller lifränta, fortsätta de:

»Om sålunda, enligt generalpoststyrelsens och postsparbanksstyrelsens samfälda åsigt, något väsentligt hinder ej förefans att, i den omfattning, som vid omhandlade tillfällen ifrågasattes, taga postsparbankskontorens medverkan i anspråk i nu angifna hänseenden, så torde, enligt vårt förmenande, tvifvel ej föreligga derom att, derest med hänsyn till vigten af att främja den nya institution, hvarom nu är fråga, åt postsparbankskontoren uppdroges handhafvandet af uppbörden af försäkringsavgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen, ifrågavarande bestyr ock skulle kunna bestridas af de vid postanstalterna anstälde posttjenstemän utan åsidosättande af de rena post- eller postsparbanksgöromålen.

Omfattningen af de bestyr, som för riksförsäkringsanstaltens räkning nu skulle af postsparbankskontoren ombesörjas, blefve nemligen högst obetydlig i jembörelse med de göromål, som skulle hafva ålegat dessa kontor, i händelse någotdera af ofvan berörda lagförslag blifvit af Riksdagen antaget. Då, enligt det nu föreliggande lagförslaget, anlitaandet af riksförsäkringsanstalten ej skulle blifva obligatoriskt, är det, såsom ofta framhållits, naturligtvis omöjligt att på förhand bilda sig en föreställning, i hvad mån denna anstalt komme att anlitas. Men äfven om, hvilket, hvad den första tiden beträffar, torde vara otänkbart, samtliga de arbetare, för hvilka, enligt lagförslaget, arbetsgifvare skulle vara skyldiga utgifva ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete, eller högst 300,000, blefve i anstalten försäkrade, skulle ändock, under antagande att försäkringsavgifterna erlades qvartalsvis, antalet inbetalningar till postsparbanken uppgå till 1,200,000 st. för året, eller allenast $\frac{1}{5}$ af det antal insättningar, som af postsparbanksstyrelsen, uti dess underdåniga utlåtande af den 21 januari 1898, beräknats komma att under den då ifrågasatta pensionsinstitutionens första verksamhetsår ega rum. Härvid torde emellertid böra betonas, att många arbetsgifvare, åtminstone de större bland dem, komme att icke allenast inbetala försäkringsavgifterna årsvis eller halfårsvis, utan äfven att dervid på en gång inbetala avgifterna för samtliga sina arbetare. Och hvad beträffar bestyret med utbetalningen vid postsparbankskontoren af ersättningar för riksförsäkringsanstaltens räkning, så är det tydligt, att antalet dylika utbetalningar komme att blifva allenast en försvinnande bråkdel af de pensionsutbetalningar, hvilka, enligt generalpoststyrelsens underdåniga utlåtande af den 19 oktober 1894, skulle af postsparbankskontoren verkställas under det då ifrågasatta pensionsverkets sjette verksamhetsår.

Under förutsättning, att bestyret med uppbörden af försäkringsavgifterna äfvensom utbetalandet af ersättningsbeloppen öfverlemnas åt postsparbankskontoren, torde nu böra i allmänna hufvuddrag redogöras för det sätt, hvarpå dessa göromål, enligt vårt förmenande, skulle af nämnda kontor handläggas.

Sedan försäkringsbref blifvit af anstalten utfärdadt och öfverlemnadt till postsparbanksstyrelsen, skulle genom dess försorg brefvet jemte qvitto å första försäkringsavgiften tillsändas den postanstalt, der avgiften bör erläggas. Vore denna postanstalt poststation, skulle öfversändandet dit förmedlas af det öfverordnade postkontoret. Vid poststationen tillhandahölles brefvet och qvittot vederbörande arbetsgiffvare eller, i förekommande fall, arbetare mot erläggande af det å qvittot angifna afgiftsbeloppet, dervid qvittot försåges med poststationens datumstämpel för inbetalningsdagen samt stationsföreståndarens namnteckning. Det uppburna afgiftsbeloppet debiterades derefter i poststationens sparbanksjournal för dagen och inlevererades till det öfverordnade postkontoret hvarje postdag i sammanhang med poststationens sparbanksuppbörd.

På analogt sätt borde ock förfaras vid erläggandet och redovisandet af efterföljande försäkringsavgifter.

Blefve dylik avgift ej erlagd inom viss tid efter den för betalningen bestämda dagen, borde qvittot omedelbart derefter återsändas till det öfverordnade postkontoret.

Erlades förfallen försäkringsavgift å postkontor, borde beträffande det utfärdade qvittot förfaras på samma sätt som här ofvan sagts rörande utlemnandet från poststation af försäkringsqvitto, hvarefter det erlagda afgiftsbeloppet debiterades i postkontorets vederbörande sparbanksjournal. Jemte den leverans af sparbanksmedel, som postkontoret har att hvarje tiodagsperiod verkställa till hufvudkassan, skulle dit insändas ej mindre de från stationerna inlevererade försäkringsavgifterna än äfven postkontorets egen uppbörd af dylika avgifter, hvarvid jemväl borde återställas ej inlösta försäkringsqvittenser vid postkontoret och underlydande poststationer.

Inom postsparbanksstyrelsens centralförvaltning (postsparbanksbyrån) borde föras liggare, uti hvilka för hvarje försäkrad antecknades, förutom namn, ålder m. m. samt öfriga uppgifter, på hvilka försäkringen grundats, beloppet af de erlagda avgifterna samt dagen för dessas inbetalande. Dessa liggare skulle jemväl tjena till ledning vid bearbetandet af den statistik i försäkringstekniskt hänseende, som det skulle åligga riksförsäkringsanstalten att verkställa.

I och för utbetalning genom postsparbankskontoren af ersättningsbelopp skulle, efter det postsparbanksstyrelsen från riksförsäkringsanstalten erhållit för ändamålet erforderliga uppgifter, utbetalningsordres meddelas vederbörande postkontor angående de likvider, som vore att verkställa vid postkontoret och derunder lydande poststationer. De utbetalade beloppen skulle afföras i postkontorets sparbanksjournal, och särskilda bestämmelser skulle meddelas, huru förfaras borde med lifräntebelopp m. m., till hvilkas lyftande vederbörande ej inom viss tid efter förfallodagen anmälde sig.

Då sålunda, enligt vårt förslag, uppbörden och bokföringen af erlagda försäkringsavgifter äfvensom utbetalandet af ersättningsbelopp skulle omhänderhafvas af postsparbanken, torde ock vara lämpligt att åt bankens styrelse anförtroddes förvaltningen af den efter hand uppkommande fonden. För detta förslag hemta vi jemväl stöd af postsparbankstyrelsens här ofvan åberopade underdåniga utlåtande af den 21 januari 1898, enligt hvilket styrelsen på angifna skäl hemställt, att förvaltningen af den fond, som då ifrågasattes komma att bildas för beredande af pension eller lifränta åt arbetare, borde af postsparbankstyrelsen öfvertagas. Huruvida den väl stränga begränsning, som f. n. är gällande i afseende å placering af postsparbankens egna medel, jemväl skulle ifrågakomma beträffande den af försäkringsmedlen bildade fonden, torde ej vara lämpligt eller nödigt att här undersöka.

Hvad angår den ersättning, som skulle tillgodokomma posttjenstemännen för det ökade arbete, som åsamkades dem genom bestyret med uppbörden af försäkringsavgifterna äfvensom med utbetalning af ersättningsbelopp, så skulle beträffande ersättningen för uppbördsgöromålen denna, enligt vår mening, utgå i analogi med den godtgörelse, som tillkommer posttjenstemännen för handläggning af postsparbanksgöromål. Denna godtgörelse är f. n. bestämd till 2 öre för hvarje insättning och 1 krona för hvarje insatt 1,000-tal kronor. Under antagande att antalet försäkringstagare i riksförsäkringsanstalten under dess första verksamhetsår uppginge till 100,000 samt avgifterna inbetalades kvartalsvis äfvensom att den årliga avgiften för hvarje försäkringstagare uppginge i medeltal till 8 kronor, skulle ifrågavarande godtgörelse utgå sålunda: för 400,000 avgifter à 2 öre kronor 8,000: —
 $\frac{1}{10}$ procent uppbördsprovision à 800,000 kronor „ 800: —

För bestyret med utbetalning af postsparbanksmedel utgå f. n. ej någon ersättning till posttjenstemännen. Då emellertid handhafvandet af det med ersättningarnes utbetalande förenade bestyr torde blifva såväl för postkontorsföreståndaren som ock för den postfunktionär,

genom hvilken utbetalningen verkställes, i någon mån betungande, anse komiterade, att godtgörelse för ifrågavarande bestyr borde tillerkännas posttjenstemännen. Beloppet af denna godtgörelse skulle kunna bestämmas till enahanda med det, som af generalpoststyrelsen, uti dess underdåniga skrifvelse af den 19 oktober 1894, föreslogs såsom godtgörelse till posttjenstemännen för bestyret med pensionsutbetalningarne, eller 5 öre för hvarje transaktion.

Under antagande af 100,000 försäkringstagare skulle antalet under året timade olycksfall, hvilka föranledde utgifvande af ersättning, kunna beräknas till ungefär 500, hvaraf framgår, att godtgörelsen för dessa ersättningsars utbetalande endast kan komma att uppgå till några hundrat kronor om året.

I fråga om fördelningen af berörda ersättning mellan postkontorsföreståndaren samt vederbörande underlydande postfunktionärer anse vi oss ej böra ingå i utredning.

Genom postsparbankens öfvertagande af bestyret med uppbörden af försäkringsafgifterna samt utbetalningen af ersättningsbeloppen äfvensom medelsförvaltningens anförtroende åt postsparbanksstyrelsen skulle arbetet inom nämnda styrelse i ej ringa mån ökas. Såsom ofvan antydts, skulle inom postsparbanksbyrån förutom annat föras liggare öfver samtliga försäkrings- och lifräntetagare, uti hvilka liggare antecknades erlagda försäkringsafgifter och utbetalade lifräntor, hvarjemte utom det att revisionsarbetet skulle i afsevärd grad ökas, nya för den rena postsparbanksstjänsten främmande göromål skulle tillföras ordföranden och ledamöter i styrelsen, chefen för postsparbanksbyrån äfvensom åtskilliga der anstälde tjänstemän.

För bestridande af det å byrån förekommande bokföringsarbete m. m. för försäkringsinstitutionens räkning torde kunna användas qvintliga biträden med enahanda aflöning, som för närvarande utgår till dylika i postsparbanksbyrån anställda biträden, eller omkring 1,000 kronor för år. För utförandet af berörda bokföringsarbete m. m. torde, åtminstone under de första åren, fyra dylika biträden vara tillräckliga, för hvilka aflöningen således uppginge till kronor 4,000: —

För det ökade revisionsarbetet torde å byrån böra anställas ytterligare en revisor med årligt arfvode af ,, 3,000: —

Derjemte torde till ordförande och ledamöter i postsparbanksstyrelsen, chefen för postsparbanksbyrån samt åtskilliga der anställda tjänstemän böra utgå följande ersättningsbelopp för år räknadt, nemligen:

Transport kronor 7,000: —

	Transport kronor 7,000: —
till ordföranden	” 200: —
” 3 styrelseledamöter 100 kronor vardera	” 300: —
” byråchefen	” 500: —
” kamreraren och sekreteraren	” 300: —
” kassören	” 200: —
” registratören	” 200: —
” aktuarien	” 200: —
	eller tillhopa kronor 8,900: —

Sammanlagda utgifterna för postsparbankens anlåtande för bestyret med försäkringsafgifternas upptagande, ersättningsbeloppens utbetalande samt förvaltning af den efter hand uppkomna fonden kunna sålunda beräknas uppgå till omkring 17,700 kronor, hvilket belopp torde afrundas till 20,000 kronor, särskildt som härtill komma utgifterna för blanketter, för förvaring af säkerhetshandlingar m. m.»

Med anledning af remiss hade postsparbanksstyrelsen den 12 januari 1901 till Kongl. Maj:t afgifvit utlåtande öfver komiterades förslag. I detta utlåtande hade styrelsen ansett sig böra ingå i undersökning allenast af den del af komiterades utredning, som afsåge de bestyr, hvilka skulle tillkomma postsparbanken.

I fråga om inkasseringen af afgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen påpekade styrelsen, i likhet med komiterade, att omfattningen af den verksamhet, som enligt förslaget nu skulle åligga postsparbankskontoren, blefve mindre betydande, än som enligt de ofvan omförmälda tvenne tidigare lagförslagen om pensionsförsäkring skulle blifvit fallet, och då styrelsen vid afgifvande af utlåtande öfver dessa tvenne förslag icke ansett sig böra afstyrka det ifrågasatta anlitaudet af postkontoren, så ansåge den ej heller nu hinder böra möta för den föreslagna anordningen. Med afseende å det sätt, på hvilket komiterade tänkt sig postsparbankens göromål böra handläggas, funne styrelsen detsamma visserligen ändamålsenligt och ej väsentligen betungande för posttjenstemännen, men förbehölle sig att längre fram få mera i detalj undersöka frågan.

Komiterades förslag, att åt postsparbanksstyrelsen skulle anförtros jemväl försäkringsfondens förvaltning, tillstyrktes af styrelsen, som dervid framhållit lämpligheten af att någon utvidgning kunde ega rum i fråga om den begränsning, som nu vore bestämd rörande placering af postsparbankens medel. Styrelsen uttalade ock såsom sin bestämda

åsigtt, att reglerna för placering af försäkringsfonden borde vara desamma som för fruktbargörande af postsparbankens egna medel.

Sedan styrelsen derefter granskat komiterades kostnadsberäkning, godkändes densamma med undantag deraf, att kostnaden för den första organisationen ansågs kunna blifva större, än hvad som motsvarade det för utgifter för blanketter m. m. beräknade beloppet. Jemväl komiterades hemställan om det erforderliga årliga kostnadsbeloppets upptagande i utgiftsstaten såsom förslagsanslag syntes styrelsen vara grundad på goda skäl.

Äfven departementschefen har funnit det särdeles ändamålsenligt att, på sätt de sakkunnige komiterade föreslagit, åt postsparbanken uppdraga inkasserandet af försäkringsafgifterna och utbetalningen af lifräntor och öfriga ersättningsbelopp samt att åt postsparbanksstyrelsen anförtro förvaltningen af den under årens lopp samlade försäkringsfondens medel. I likhet med postsparbanksstyrelsen har departementschefen äfven ansett lämpligt, att reglerna för dessa medels fruktbargörande blefve desamma som i fråga om postsparbankens egna fonder. Huruvida någon förändring i dessa regler borde ifrågakomma, syntes dock ej i detta sammanhang böra afgöras.

Beträffande den af komiterade anställda kostnadsberäkning hade departementschefen ej heller något att erinra och tillstyrkte därför förslaget jemväl i denna punkt, hvarjemte han hemställde, att det föreslagna beloppet uppfördes under formen af ett förslagsanslag. Härigenom skulle ock postsparbanksstyrelsens uttalade önskan rörande bestridande af kostnaden för den första uppsättningen af nödiga blanketter, liggare, m. m. blifva tillgodosedd.

Beträffande det ifrågasatta arbetareförsäkringsrådet har statsrådet och chefen för civildepartementet yttrat följande.

»Enligt hvad jag i ett anförande vid senaste riksdag antydt, har jag alltid varit af den åsigten, att man inom ramen af riksförsäkringsanstaltens organisation borde jemväl åt de försäkrade och deras arbetsgifvare bereda tillfälle att deltaga och yttra sig. Oafsedt den omständigheten, att ett samarbete mellan anstaltens styrelse och de närmast intresserade parterna skulle vara af vigt för stärkande af anstaltens ställning, gifves det dessutom frågor af ganska stor betydelse, för

hvilkas lösning ett dylikt samarbete skulle blifva särskildt fruktbart. Bland sådana frågor vill jag här särskildt påpeka frågan om de grunder, som af anstalten skulle tillämpas vi den i 21 § af lagen föreskrifna pröfning af särskild anordning, enligt hvilken arbetsgifvare vill på förhand sluta aftal med arbetare om ersättningen, vidare frågan om yrkenas indelning i farlighetsklasser samt slutligen framställningar om ändringar i sjelfva lagen eller i sättet för tillämpningen af dess olika bestämmelser.

Förverkligandet af detta önskningsmål synes dock icke, på sätt flerstädes i utlandet skett, böra åstadkommas genom att åt arbetsgifvarnes och arbetarnes representanter bereda plats inom styrelsen eller i öfrigt åt dem inrymma en afgörande ställning i fråga om tillämpning af lagens föreskrifter. Vissa exempel från andra länder visa nemligen, att genom en dylik anordning sakkunskapen understundom fått vika för andra hänsyn och att den i detta fall helt naturliga motsättningen mellan arbetsgifvarnes och arbetarnes ekonomiska intressen lätt framkallar svårigheter till och med i fråga om anstaltens förmåga att motsvara sina förbindelser. Utan tvifvel torde det vara lämpligare att åt styrelsens ledamöter, hvilka, om de erhålla den ställning jag ofvan förordnat, kunna förutsättas ega tillbörlig sakkunskap och opartiskhet, förbehålla hela den administrerande myndigheten, och att åt representanterna för arbetsgifvare och arbetare uppdraga att dels afgifva utlåtande angående frågor, som af Kongl. Maj:t eller af anstaltens styrelse till dem hänskjutas, dels ock med anledning af anstaltens verksamhet och tillämpningen i öfrigt af lagens föreskrifter föreslå de rättelser äfvensom de ändringar i sjelfva lagen, som finnas af behovet påkallade.

Jag har därför tänkt mig, att arbetsgifvarnes och arbetarnes representanter, till ett antal af fem personer för hvardera parten, skulle utgöra ett arbetareförsäkringsråd, som under anstaltens chef såsom ordförande skulle en gång om året sammankomma till ordinarie sammanträde och deremellan till extra sammanträde, då behandlingen af någon särskild angelägenhet kunde sådant kräfvä. Till dessa sammanträden skulle jemväl anstaltens öfriga styrelseledamöter och öfverläkaren äfvensom chefen för postsparbanksbyrån ega tillträde eller kunna tillkallas samt ega deltaga i öfverläggningarne, men ej i besluten. Det ordinarie sammanträdet torde ej böra hållas förr än i augusti, emedan redogörelsen för anstaltens verksamhet jemte balansräkningen för det gångna året, om hänsyn tages till anstaltens framtida utveckling, först vid den tiden kan med säkerhet antagas vara färdig. Kallelse till sammanträde skulle utfärdas af anstaltens chef, äfven då det gälde extra

sammanträde. I sistnämnda fall skulle uppgift meddelas om den angelägenhet, med anledning hvaraf sammanträdet skulle hållas.

Ordinarie sammanträde skulle kunna vara högst 14 dagar, medan tiden för extra sammanträde torde böra inskränkas till högst en vecka. Såsom ersättning skulle rese- och traktamentsersättning enligt rese-reglementets tredje klass och derutöfver för hvarje ordinarie sammanträde ett arvode af 150 kronor tillerkännas en hvar af rådets 10 medlemmar.

Rösträtt vid val af ledamot af rådet synes af rent praktiska skäl kunna inskränkas till de arbetsgifvare, hvilkas arbetare, till ett antal af minst tio, varit försäkrade i anstalten minst hälften af det gångna arbetsåret, samt dessa arbetare.

Tänker man sig nu, såsom ofvan nämnts, att arbetsgifvarne skulle utse fem och arbetarne fem representanter, samt att af dessa fem efter lottning en afginge för hvarje år, skulle valet första gången gälla fem personer för hvardera parten, men derefter blott en person, utom i de fall, der i följd af dödsfall eller annat förhinder antalet behöfde kompletteras. Valet skulle verkställas genom riks-försäkringsanstaltens försorg på det sätt, att, sedan anstalten vid årets början i allmänna tidningarna och i minst en tidning inom hvarje län utfärdat kungörelse, dels hvarje röstberättigad arbetsgifvare för sig insände en valsedel, upptagande namn och adress å dem, han önskade föreslå, dels äfven arbetarne hos hvarje sådan arbetsgifvare gemensamt genom en för ändamålet utsedd förtroendeman insände sina röster. För enkelhetens skull torde vid sammanräkningen af rösterna dessa, i fråga om arbetsgifvarne, beräknas hafva å hvarje valsedel utfallit med så många röster som antalet hos arbetsgifvaren försäkrade arbetare. I fråga om de af arbetarne afgifna valsedlarne torde det vara lämpligt, att valprotokoll insändes, utvisande det verkliga antalet röster, som tillfallit de valda, och att röstsammanräkningen gjordes med hänsyn till antalet dylika röster. I allt fall synes det mig knappast lämpligt, att nu i allt för vidlyftiga detaljer ingå på dessa frågor, då Eders Kongl. Maj:t lär komma att härom utfärda nödiga föreskrifter.

Rådet skulle naturligtvis hafva tillgång till styrelsens protokoll, hvarförutom anstalten skulle vara skyldig att i god tid redan före sammanträdet tillställa ledamöterna exemplar af berättelsen öfver verksamheten under det gångna året. Protokoll öfver rådets förhandlingar skulle derefter, åtföljdt af styrelsens yttrande, insändas till Eders Kongl. Maj:t.

Hvad kostnaden för arbetareförsäkringsrådet beträffar, så skulle

denna, förutom rese- och traktamentsersättningar, efter hvad ofvan anförts, belöpa sig till en summa af af 1,500 kronor, motsvarande ett arfvode för hvarje ordinarie sammanträde af 150 kronor till hvar och en af rådets tio ledamöter. Såsom ofvan anförts, är denna summa medtagen i de för anstalten beräknade expenser.»

De af departementschefen beräknade årliga administrationskostnaderna skulle, enligt hvad ofvan angifvits, utgöras af följande anslagsposter, nemligen:

riksförsäkringsanstaltens aflöningsstat	kronor	46,100: —
förslagsanslag till expenser och till arfvoden åt ar- betarförsäkringsrådet	„	21,000: —
förslagsanslag till bestridande af kostnaden för orts- ombuden	„	25,000: —
förslagsanslag till bestridande af postsparbankens göromål	„	20,000: —
eller sålunda tillsammans årligen	kronor	112,100: —

Om man, såsom ofvan nämnts, antog i rundt tal 100,000 försäkrade, skulle således — yttrar departementschefen — den beräknade administrationskostnaden motsvara 1 krona 12 öre för hvarje försäkrad i medeltal. Beräknade man åter kostnaden i procent af hela årliga beloppet af premier och administrationskostnader tillsammanantagna — d. v. s. motsvarande de i enskilda bolag förekommande bruttopremier — så komme man, efter en antagen medelpremie af 8 kronor om året för hvarje försäkrad, till en siffra af 12,3 procent. Visserligen vore dessa siffror, af skäl som förut framhållits, högeligen osäkra, men syntes dock kunna tjena till att gifva en ungefärlig föreställning om den relativa storleken af den administrationskostnad, som departementschefen vid uppgörandet af ofvan angifna plan för riks-försäkringsanstaltens organisation tänkt sig. Å sid. 29 i statsrådsprotokollet har departementschefen för jmförelse meddelat uppgifter rörande de beräknade administrationskostnaderna för vissa genom statens försorg inrättade försäkringsanstalter i utlandet, och framginge häraf, att den ofvan angifna kostnaden för riks-försäkringsanstaltens verksamhet i allmänhet kunde anses motsvara hvad som i andra statsanstalter med liknande uppgift erfordrades. Derjemte understege den väsentligt de kostnader, som förekomme i enskilda affärsföretag, hvilka kostnader vanligen uppging till 20 à 40 procent af premieintægten.

Departementschefen har härefter i allmänna drag redogjort för de olika försäkringsformer, som vid riksförsäkringsanstalten komme att tillämpas, samt vidare meddelat resultatet af en utaf försäkringsinspektören verkställd preliminär undersökning angående den sannolika storleken af de premier, som för några af de viktigare yrkena skulle komma att erfordras vid försäkring i anstalten; och tillåter sig utskottet att med afseende å dessa förhållanden hänvisa till sid. 30—34 i statsrådsprotokollet.

Beträffande de medel, hvarmed ifrågavarande kostnader skulle bestridas, samt tiden, då riksförsäkringsanstalten skulle träda i verksamhet, har departementschefen slutligen yttrat följande:

»Såsom jag redan i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 1 februari 1901 angifvit, har jag tänkt mig, att kostnaden för ombesörjandet af olycksfallsförsäkringen i riksförsäkringsanstalten skulle bestridas med motsvarande del af ränteafkastningen å den genom årliga afsättningar bildade arbetareförsäkringsfonden. Framdeles ifrågakommande pensioner till anstaltens tjenstemän och betjente skulle likaledes utgå från samma afkastning. Arbetareförsäkringsfondens belopp utgjorde vid slutet af år 1900 kr. 7,804,439: 22. Läger man härtill de af 1900 och 1901 års Riksdagar beslutade afsättningar af tillsammans 2,800,000 kronor äfvensom den vid 1901 års slut för det året uppkomna räntebehållningen, som enligt inhemtade upplysningar kan antagas uppgå till omkring 373,000 kronor, så skulle nämnda fonds belopp vid början af innevarande år kunna beräknas uppgå till omkring 10,977,000 kronor. Man finner häraf, att, äfven om den totala förvaltningskostnaden i verkligheten skulle komma att med några tusental kronor öfverstiga de gjorda förutberäkningarne, i allt fall knappast en tredjedel af årsräntan å fondens närvarande belopp skulle komma att tagas i anspråk.

Beträffande den tidpunkt, från och med hvilken de erforderliga medlen böra vara disponibla, tillåter jag mig erinra derom, att enligt Riksdagens af Eders Kongl. Maj:t godkända beslut lagen sjelf ej skall träda i kraft förr än riksförsäkringsanstalten blifvit inrättad, och att således, om lagen, såsom väl torde varit afsedt, skulle kunna träda i kraft den 1 januari nästkommande år, äfven de erforderliga medlen böra stå till förfogande senast från och med sagda tidpunkt.

Vid närmare undersökning finner man emellertid lätt, att anstalten

icke utan allt för stora olägenheter både för anstalten sjelf och för allmänheten kan träda i full verksamhet omedelbart efter det densamma kommit till stånd, utan att anstalten behöfver en viss öfvergångs- och beredsetid för att hinna utföra en mängd arbeten, som måste vara färdiga, innan den egentliga verksamheten kan börja. Sådana arbeten äro — förutom ombesörjandet af nödiga lokaler och anskaffande af nödigt material af hvarjehanda slag — uppgörande af premietarifferna för det första verksamhetsåret, antagande och instruerande af ombud åtminstone på de viktigaste orterna, utarbetande af samtliga de formulär af olika slag, som skola komma till användning, ordnandet af samarbetet med postsparbanken, o. s. v. Derjemte vore det af största vikt, om ledamöterna af den blifvande styrelsen, innan anstalten öppnades för allmänheten, kunde hinna att närmare bestämma åtminstone de viktigaste af de grunder, som sedermera komme att tillämpas, såsom grunderna för bedömandet af invaliditetsgraden hos skadade arbetare, de grunder, efter hvilka de i 21 § medgifna anordningar böra af anstalten prövas, m. m.

Längden af den öfvergångstid, som kan blifva erforderlig för utförande af det förberedande arbetet, är visserligen ej lätt att på förhand angifva, men synes mig dock för säkerhetens skull ej böra bestämmas till kortare tid än fyra månader. I enlighet härmed skulle således anstaltens tjänstemän tillträda sina befattningar den 1 september innevarande år och det för sådant ändamål erforderliga anslaget af 46,100 kronor för år räknadt till motsvarande del blifva behöfligt redan från den tiden. Hvad de öfriga erforderliga medlen, som för helt år beräknats till sammanlagdt 66,000 kronor, angår, så är det visserligen sant, att hvad som deraf skulle åtgå till bestridande af arfvoden åt ombuden och vissa tjänstemän vid postsparbanken m. m. ej skulle kunna anses vara direkt behöfligt under öfvergångstiden; men då hela den del af nämnda belopp, som motsvarar öfvergångstidens föreslagna längd af fyra månader, nemligen 22,000 kronor, synes mig vara väl behöfligt för bestridande jemväl af de med den första organisationen förenade kostnader, så vågar jag ej för arbetet under öfvergångstiden föreslå lägre belopp. Hela det belopp, som skulle för nämnda ändamål blifva erforderligt, torde därför böra beräknas till en tredjedel af hela den årliga summan af 112,100 kronor eller till i rundt tal 37,400 kronor.»

Såsom skäl för sitt yrkande om afslag å Kongl. Maj:ts förevarande proposition har herr Redelius i ofvan nämnda motion anført, att liksom rätten till ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete blifvit genom lag bestämd, borde ock »försäkringsrätten» närmare bestämmas genom en lag, deruti stadgades, bland annat: »*hvem* som tillerkännes rätt att försäkra, hvilken försäkring eller hvilka olika *slag* af försäkringar man får taga, *när* och *hvar* och *huru* och på hvilka *vilkor* man får med laga verkan försäkra, huru *länge* och huru *vidsträckt* en tagen försäkring gäller för *en* individ, för flere namngifna eller icke, för ogifte, gifte med eller utan barn.» Då en dylik försäkringslag icke funnes, ej heller förslag dertill föreläge, vore det enligt motionärens mening för tidigt att nu inrätta riksförsäkringsanstalten.

Såsom ofvan nämnts, har uti den af Kongl. Maj:t i enlighet med Riksdagens beslut utfärdade lagen om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete ej mindre stadgats, att en riksförsäkringsanstalt skall genom statens försorg inrättas samt kostnaderna för dess organisation och förvaltning bestridas af statsmedel, än äfven meddelats bestämmelse, att lagen ej träder i kraft förr än nämnda anstalt blifvit inrättad. Med anledning häraf och då den lösning, som efter många års förhandlingar genom berörda lagstiftning gifvits åt frågan om arbetares tryggnad mot de ekonomiska följderna af olycksfall i arbete, icke torde böra till sina verkningar undanskjutas, har utskottet, som funnit hvad herr Redelius i nämnda motion anført icke böra föranleda ett uppskof med riksförsäkringsanstaltens inrättande, ansett sig böra förorda, att Riksdagen nu till Kongl. Maj:ts förfogande ställer erforderliga medel, för att, såsom med förevarande proposition afses, anstalten må kunna med början af nästa år träda i full verksamhet och sålunda jemväl lagen vid denna tid erhålla tillämpning.

Det förslag till ordnande af ifrågavarande förvaltning, som Kongl. Maj:t nu framlagt, grundar sig hufvudsakligen på den utredning i ärendet, som verkstälts af tre för ändamålet tillkallade sakkunniga personer. Hvad först angår den centrala förvaltningen, hafva dessa komiterade med hänsyn till de två hufvudgrenar, som riksförsäkringsanstaltens verksamhet skulle komma att omfatta, ansett, att anstalten borde bestå af två afdelningar eller byråer, den ena för statistiska och försäkrings-tekniska göromål, den andra för skaderegleringar och dermed samman-

hängande frågor. Med anledning häraf skulle anstaltens styrelse utgöras af, förutom chefen, afdelningscheferna för nämnda två byråer, hvarjemte äfven en såsom sekreterare och ombudsman anställd tjänsteman borde vara ledamot i styrelsen. Komiterade, som för anstaltens chef föreslagit en aflöning af 10,000 kronor, hafva beträffande de två afdelningscheferna och sekreteraren ansett aflöningen i början af anstaltens verksamhet kunna bestämmas till lika belopp som för tjänstemän af andra graden inom statens centrala embetsverk, eller således 3,000 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar jemte två ålderstillägg å 500 kronor hvardera efter resp. 5 och 10 års tjänst.

Den af komiterade föreslagna aflöningsstaten, som utom nämnda befattningar upptager fyra tjänstemän af första lönegraden och en öfverläkare samt vaktbetjening, slutar med en summa af 40,500 kronor. De härför erforderliga medlen borde emellertid enligt komiterades åsigt tills vidare uppföras på extra stat.

Beträffande organisationen af anstalten har föredragande departementschefen i hufvudsak anslutit sig till det förslag, komiterade sålunda uppgjort; men förutom de af dessa ifrågasatta två afdelningarna inom anstalten har han tillstyrkt inrättande af en tredje afdelning eller byrå, för hvilken sekreteraren skulle blifva chef, hvarjemte föreslagits, att såväl denne tjänsteman som de två öfriga afdelningscheferna skulle med afseende å löneförmåner likställas med byråchefer i statens centrala verk och således erhålla en aflöning af 6,400 kronor jemte ett ålderstillägg å 600 kronor. Slutligen har departementschefen ansett, att aflöningsarna till anstaltens tjänstemän borde redan från början uppföras på ordinarie stat, detta hufvudsakligen för att bereda ökad möjlighet att åt anstalten vinna de lämpligaste krafterna.

I likhet med komiterade kan utskottet icke finna tillrådligt, att riksförsäkringsanstaltens organisation redan nu definitivt fastslås genom anställande vid densamma af ett visst antal tjänstemän med aflöningar på ordinarie stat. Såsom af komiterade framhållits, är det icke möjligt att på förhand göra sig någon säker föreställning angående den omfattning anstaltens verksamhet i olika rigtningar kan komma att erhålla, och nödig varsamhet synes därför bjuda att, tills vidare och intill dess tillräcklig erfarenhet härutinnan vunnits, anordna anstaltens förvaltning under i viss mån provisoriska former. Så har förfarits beträffande patentbyrån (numera patent- och registreringsverket) under dess första utvecklingsperiod, och af enahanda orsak har det ock befunnits böra tills vidare anstå med fastställande af ordinarie stat för postsparbanken.

Så vidt utskottet förspott, har under den tid, denna provisoriska anordning vid nämnda två verk fortgått, icke yppat sig någon svårighet att för dem förvärfva dugliga arbetskrafter, och det synes icke vara grundad anledning antaga, att förhållandena i detta hänseende skola ställa sig mindre gynnsamt för riksförsäkringsanstalten, om personalen vid densamma till en början anställdes på extra stat.

Utskottet, som i enlighet med det anförda anser, att ordinarie stat för riksförsäkringsanstalten nu icke bör fastställas men att till bestridande af utgifterna för dess förvaltning erforderliga medel böra af Riksdagen ställas till Kongl. Maj:ts förfogande, har emellertid funnit vissa uttalanden påkallas beträffande ordnandet af denna förvaltning. Det af komiterade uppgjorda förslaget till anstaltens organisation jemte aflöningar för dess tjänstemän har syns utskottet i det hela vara väl afpassadt efter den verksamhet, som, såvidt nu kan beräknas, skulle komma att åligga anstalten under dess första tid. Den för chefen föreslagna aflöningen af 10,000 kronor anser utskottet dock vara för högt tilltagen. Det skulle kunna sättas i fråga, huruvida icke denna aflöning kunde begränsas till det belopp af 7,000 kronor, hvarmed cheferna i ett och annat af statens centrala embetsverk äro aflönade. Med afseende å den speciella sakkunskap, som jemte framstående praktiska egenskaper måste fordras af chefen för riksförsäkringsanstalten, anser utskottet emellertid aflöningen i detta fall lämpligen böra sättas till 8,000 kronor.

Lika med komiterade anser utskottet, att anstaltens verksamhet bör fördelas på två afdelningar eller byråer. Att, såsom departementschefen föreslagit, inrätta en tredje afdelning att förestås af sekreteraren, synes utskottet åtminstone under anstaltens första verksamhetstid icke vara af behovet påkalladt. Aflöningarna för de två afdelningscheferna och sekreteraren böra ock, enligt utskottets mening, kunna tills vidare begränsas till de af komiterade i sådant afseende förordade beloppen, hvilka, såsom ofvan nämnts, motsvara löneförmånerna för andra gradens tjänstemän inom statens centrala embetsverk.

Kostnaden för den centrala förvaltningen har af komiterade anslagits till sammanlagdt 60,000 kronor, deraf för aflöningar 40,500 kronor och för expenser 19,500 kronor. I enlighet med utskottets uttalande om nedsättning i den för chefen föreslagna aflöning torde det för aflöningarnas bestridande upptagna beloppet minskas med 2,000 kronor, och skulle sålunda kostnaderna i sin helhet belöpa sig till 58,000 kronor. Då bland expenserna af komiterade inräknats jemväl utgifter för anställande af extra räkne- och kontorsbiträden och då enligt ut-

skottets förslag samtliga tjänstemän skulle anställas på extra stat, synes det icke vara anledning att vid beviljande af medel särskilja aflöningarna från öfriga med ifrågavarande förvaltning förenade kostnader, utan torde ett gemensamt anslag för ändamålet anvisas till det belopp, som nyss angifvits, eller 58,000 kronor. Då, såsom af departementschefen framhållits, beräkningen af anstaltens expenser torde vara ganska osäker, lärer nämnda anslag böra utgå såsom förslagsanslag.

I det af komiterade ifrågasatta anslaget för anstaltens expenser har Kongl. Maj:t föreslagit en höjning med 1,500 kronor, afsedda för bestridande af arfvoden åt ledamöterna af det arbetareförsäkringsråd, om hvars inrättande departementschefen gjort hemställan. Detta råd, bestående af fem ledamöter, utsedda af arbetsgifvare och fem valda af arbetare, skulle under riks försäkringsanstaltens chef såsom ordförande sammanträda minst en gång årligen och dervid ej mindre afgifva utlåtande angående frågor, som af Kongl. Maj:t eller anstaltens styrelse till detsamma hänskötes, än äfven med anledning af anstaltens verksamhet och tillämpningen i öfrigt af lagens föreskrifter föreslå de rättelser äfvensom de ändringar i sjelfva lagen, som funnes af behofvet påkallade. Departementschefen har anført, att det icke syntes honom lämpligt att åt arbetsgifvarnes och arbetarnes representanter bereda plats inom anstaltens styrelse eller i öfrigt åt dem inrymma en afgörande ställning i fråga om tillämpningen af lagens föreskrifter. Vissa exempel från andra länder hade nemligen visat, att genom en dylik anordning sakkunskapen understundom fått vika för andra hänsyn och att »den i detta fall helt naturliga motsättningen mellan arbetsgifvarnes och arbetarnes ekonomiska intressen» lätt framkallade svårigheter. Det synes emellertid utskottet, som om svårigheter och olägenheter af antydd art icke skulle undgås, om man åt arbetareförsäkringsrådet gäfvde den sammansättning och den befogenhet, som det nu framlagda förslaget innebär; och enligt utskottets mening skulle institutionen sålunda organiserad ingalunda blifva till den nytta, som dermed afses. I de främmande länder, der arbetareförsäkringsråd eller dermed jemförliga inrättningar finnas anordnade, har man, såsom det synes utskottet, med allt skäl låtit sig angeläget vara att inom denna institution få sakkunskapen väl företrädd. Så vidt utskottet kunnat inhemta, är det städse åt regeringen, vederbörande minister eller folkrepresentationen öfverlemnadt att bland särskildt kvalificerade personer utse medlemmarna i rådet eller åtminstone flertalet af dem. Det synes utskottet uppenbart, att en dylik tillsättning af försäkringsrådets medlemmar i flera afseenden är att föredraga framför den af departementschefen förordade, hvilken icke innebär någon garanti

att rådet kommer att förfoga öfver den sakkunskap, som obestriddigen erfordras för att denna institution skall kunna uppfylla sitt ändamål att genom yttrande i frågor, som till densamma hänskjutas, lemna försäkringsanstalten stöd i dess verksamhet. Detta bör enligt utskottets mening vara försäkringsrådets egentliga uppgift, och utskottet kan ej finna det vara välbetänkt att, såsom departementschefen föreslagit, härutöfver gifva rådet befogenhet att på eget initiativ framkomma med förslag till ändringar i lagen eller i sättet för tillämpningen af dess olika bestämmelser. Att åt försäkringsrådet inrymma en sådan befogenhet saknar, såvidt utskottet vet, all motsvarighet i den utländska lagstiftningen och synes ingalunda vara egnadt att stärka försäkringsanstaltens ställning eller lagens anseende.

Såsom af det anförda framgår, vill utskottet icke bestrida, att ett vid sidan af riksförsäkringsanstalten inrättadt arbetareförsäkringsråd med hufvudsaklig uppgift att på anfordran afgifva yttrande i vissa olycksfallsförsäkringen rörande frågor skulle kunna vara till gagn. Men i väsentlig grad måste detta blifva beroende på den sammansättning, rådet erhåller; och i detta hänseende liksom ock beträffande rådets befogenhet har utskottet, såsom ofvan blifvit antydt, icke kunnat finna det nu framlagda förslaget vara tillfredsställande. Vid sådant förhållande har utskottet ansett det böra för närvarande anstå med upprättande af ifrågavarande institution; och lärer Kongl. Maj:t emellertid icke sakna utväg att, der sådant under anstaltens organiserande och första verksamhet kan befinnas önskvärdt, från tillkallade sakkunniga personer inhemta yttranden i hit hörande frågor.

Beträffande ordnandet af den lokala förvaltningen har utskottet funnit sig kunna i allt väsentligt biträda hvad med afseende härå i statsrådsprotokollet föreslagits. I fråga om ortsombudens antal och den dermed sammanhängande större eller mindre utsträckningen af de särskilda distrikten hafva olika meningar uttalats. För sin del anser utskottet i likhet med komiterade, att så vidt möjligt den grundsatsen bör följas, att för tillgodoseende af allmänhetens fördel hvarje ombuds verksamhet inskränkes till ett mindre område, så att ombudet lättare kan anträffas af försäkringstagarne.

Vidkommande ortsombudens funktioner anser utskottet lika med departementschefen det icke vara lämpligt att, såsom af komiterade satts i fråga, gifva dessa ombud befogenhet att företaga särskilda undersökningar af fabriker och dylikt, utan bör för sådant ändamål vederbörande yrkesinspektör anlitas.

Den föreslagna godtgörelsen till ortsombuden har ej gifvit an-

ledning till någon erinran från utskottets sida, och tillstyrker utskottet att för bestridande af hithörande kostnader må anvisas det af Kongl. Maj:t begärda anslaget af förslagsvis 25,000 kronor.

Hvad beträffande postsparbankens ställning och verksamhet inom ifrågavarande försäkring blifvit föreslaget har synts utskottet vara ändamålsenligt, och utskottet har ej haft något att erinra mot de ersättningar, som enligt förslaget skulle utgå till denna institution för ombesörjande af uppbörden och utbetalning af ersättningsbeloppen. Deremot synes det utskottet att, då förvaltningen af försäkringsfonden icke torde komma att för postsparbankens styrelse medföra någon afsevärd ökning i arbete, särskild godtgörelse för detta bestyr icke kan vara påkallad och att således de härför upptagna ersättningar af tillsammans 500 kronor till ordförande och ledamöter i nämnda styrelse böra uteslutas. Då anslaget för bestridande af ersättningar till postsparbanken lärer böra utgå under form af förslagsanslag, synes berörda minskning i de beräknade utgifterna emellertid icke gifva anledning till en nedsättning i anslagets belopp utan torde detsamma bestämmas till 20,000 kronor.

I enlighet med Kongl. Maj:ts framställning tillstyrker utskottet slutligen, att ett belopp af högst 37,400 kronor må under innevarande år användas till bestridande af organisationskostnader för riksförsäkringsanstalten; och torde samtliga anslagen i fråga, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, utgå från arbetareförsäkringsfondens intressemedel.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får utskottet hemställa,

att i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition och utan afseende å den af herr Redelius i ämnet väckta motionen Riksdagen må, med afslag å framställningen om fastställande af aflöningsstat för en riksförsäkringsanstalt, medgifva:

a) att från och med år 1903 må till bestridande af aflöningar till riksförsäkringsanstaltens tjänstemän och betjente samt expenser vid densamma årligen användas förslagsvis 58,000 kronor, dock under vilkor att anstaltens chef aflönas med högst 8,000 kronor samt att aflöningarna till en hvar af anstaltens två afdelningschefer och dess sekreterare icke utgå med högre belopp, än som motsvara aflöning för tjänsteman af andra graden vid statens centrala embetsverk;

b) att från och med sagda år må årligen användas till bestridande af kostnaden för ortsombuden förslagsvis 25,000 kronor;

c) att likaledes från och med år 1903 må till ersättningar åt postsparbanken för uppbörden af försäkringsavgifterna och utbetalningen af ersättningsbeloppen årligen användas förslagsvis 20,000 kronor;

d) att under år 1902 må till bestridande af organisationskostnader för anstalten användas högst 37,400 kronor; samt

e) att de belopp, som sålunda användas, må utgå från arbetareförsäkringsfondens intressemedel.

Stockholm den 8 april 1902.

På statsutskottets vägnar:

CHR. LUNDEBERG.

Reservationer:

af herr *D. Persson*, hvilken ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hafva följande lydelse:

»Såsom ofvan nämnts — — — (se här ofvan sid. 31—33) — — — inom statens centrala embetsverk.

Kostnaden för den centrala förvaltningen har af komiterade anslagits till sammanlagdt 60,000 kronor, deraf för aflöningar 40,500 kronor och för expenser 19,500 kronor. I enlighet med utskottets uttalande om nedsättning i den för chefen föreslagna aflöning torde det för aflöningarnas bestridande upptagna beloppet minskas med 2,000 kronor, och skulle sålunda kostnaderna i sin helhet belöpa sig till 58,000 kronor. Då bland expenserna af komiterade inräknats jemväl utgifter för anställande af extra räkne- och kontorsbiträden och då enligt utskottets förslag samtliga tjenstemän skulle anställas på extra stat, synes det icke vara anledning att vid beviljande af medel särskilja aflöningarna från öfriga med ifrågakvarande förvaltning förenade kostnader, utan torde

såväl aflöningar som expenser vid riks försäkringsanstalten utgå från ett gemensamt anslag. Samma anslag lärer jemväl få afses för bestridande af arfvoden åt ledamöterna i det arbetare försäkringsråd, om hvars inrättande i propositionen framstälts förslag, hvilket utskottet på de af departementschefen anförda skäl funnit sig böra förorda. Då berörda arfvoden skulle belöpa sig till 1,500 kronor om året, föranledes härigenom en höjning af anslaget belopp från förenämnda 58,000 kronor till 59,500 kronor. Med hänsyn till de osäkra beräkningarna i fråga om anstaltens expenser lärer detta anslag böra utgå såsom förslagsanslag.

Beträffande ordnandet af den lokala förvaltningen — — — — (se ofvan sid. 35—36) — — — arbetarefondens intressemedel.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa,

att i anledning af Kongl. Maj:ts förevarande proposition och utan afseende å den af herr Redelius i ämnet väckta motionen Riksdagen må, med afslag å framställningen om fastställande af aflöningsstat för en riks försäkringsanstalt, medgifva:

a) att från och med år 1903 må till bestridande af aflöningar till riks försäkringsanstaltens tjänstemän och betjente samt expenser vid densamma äfvensom arfvoden till arbetare försäkringsrådets medlemmar årligen användas förslagsvis 59,500 kronor, dock under vilkor, att anstaltens chef aflönas med högst 8,000 kronor samt att aflöningarna till en hvar af anstaltens två afdelningschefer och dess sekreterare icke utgå med högre belopp, än som motsvara aflöning för tjänsteman af andra graden vid statens centrala embetsverk;

b) att från och med — — — — (se här ofvan sid. 37.) — — — — från arbetare försäkringsfondens intressemedel.»;

af herrar *S. G. von Friesen* och *P. Olsson*, hvilka instämt i herr *D. Perssons* förestående reservation.